

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

אורי וישעי

הגיליון התורני

כרת בלק

כניסת שבת: 19:23

יציאת השבת: 20:34 לדעת ר"ת: 21:02

כתם פז – ביאורים על הפרשה

עטרת פז

הקדיח תבשילו

ידוע בחז"ל ע"פ המובא במדרשים, שכוחו של בלעם הרשע היה ככוחו של משה, וזאת דרשו על המובא בפסוק "ולא קם נביא בישראל כמשה" בישראל לא קם, אבל בגויים קם, אם-כן איך היה רשע כל-כך, והלא ה' דיבר אתו. ומתרגמים ע"פ משל, ב' נשים ביטלו אותו תבשיל, אצל האחת יצא האוכל בטעם ובריח טוב ונעים, ואילו אצל השניה יצא התבשיל בטעם ובריח רע, שאלה אותה האשה לחברתה, הרי שתינו ביטלנו אותו תבשיל, ולמה שלי יצא מקולקל, השיבה השניה, תגידי, האם רחצת את הכלי יפה לפני שבישלת בו, אמרה לה, לא רחצתי את הכלי, השיבה לה, א"כ מובן הדבר, שבישלת את התבשיל הטוב, בתוך כלי מלוכלך, ולכן יצא כך התבשיל. וזהו הנמשל, משה הכין את-עצמו לכלי יפה במצוות ובמעשים-טובים, כאשר מצינו, כשהיה רועה צאן, וריחם על הצאן, ולכן היה כלי צח ונקי וקיבל השראת השכינה, ועלה במעלות הנבואה, משא"כ אצל בלעם שהיה מלוכלך ומטונף, וקלקל את כל הטוב שקיבל.

נבואת אלה

הינה עם יצא ממצרים (כב, ה)

למה היה צריך להזכיר זאת, מפרש רבנו האור החיים הקדוש, שבלק אמר לבלעם, אתה היית מהיועצים של פרעה על גזירת היאור והתבן, ועצותיך לא הצליחו, והראיה "הינה עם יצא ממצרים" בכבוד ובריבוי, ואמר לו, עכשיו לך אתם בדרך אחרת.

חבישת האתון

אמר לו הקב"ה, רשעו, כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר "וישכם אברהם בבקר, ויחבוש את חמורו" (רש"י). שואלים, למה מדמים את אברהם הצדיק לבלעם הרשע, ומפרש אחד מן הצדיקים, שאמר לו ה' בקל וחומר, אם אברהם הצדיק רצה לשחוט את בנו כדי לעשות רצוני, ולבסוף לא יצא מזה כלום, כל-שכן אתה שמתכוון לקלל את בני נגד רצוני, בוודאי לא ייצא מזה כלום.

גדר מול גדר

גדר מזה וגדר מזה. אומר רש"י, סתם גדר של אבנים. כי יעקב כרת ברית עם לבן "גל עד" שאסור לעבור את הגל לעשות רעה אחד לשני, וזהו שמפרש רש"י, "גדר של אבנים" שלא קיים לבן את הברית. ולכן נענש בלעם מהגדר "ותלחץ רגל בלעם" (מעינה של תורה).

נאמר בפרשתנו "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל". ופירש רבנו האור החיים הקדוש, שהכוונה בזה לומר כי הצדיקים על אף כל עסקם בתורה ובמצוות, אינם מרגישים קושי בעמלם בעבודת ה'. אלא אדרבא, נראים הם בעבודתם כמי ששמחים בה, וכאדם המשתעשע בשעשועים, וזאת לרוב חשקם ודבקותם בתורה ובמצוות. ועל זה היה תמה בלעם הרשע, כאשר ראה תכונה זו בעם ישראל, שהם אינם מתעייפים ומרגישים עול בעבודת ה', ועל זה נתקנא בהם. ובאמת הדבר ידוע, שמי שאינו מאמין בה' יתברך והולך בדרכו, הרי הוא מתקשה מאד להבין איך מסוגלים שומרי התורה לוותר על כל כך הרבה דברים הנראים בעיניו כמשאת החיים, ועוד יותר הוא תמה שהם עושים זאת מתוך שמחה ורצון אישי.

אדם שאינו מכיר במעלת המצוות, לעולם לא יוכל לקיים את המצוות כראוי, ולדוגמא אדם שאינו מעריך את מצות כיבוד הורים, לא יוכל לקיים מצוה זו כראוי בשום אופן, שכן יחסרו לו כוחות הנפש הנצרכים לו בכדי לקיים מצוה זו. וכן הדבר בכל המצוות, שאם לא ידע האדם את ערך המצוות, ויחדיר ערכים אלו בלבו, לא יוכל לקיים כראוי את המצוות, כי בכל דרכיו הוא מתנהל בעצלתיים, בצורה בלתי מוצלחת שאין לה משמעות נכונה.

ומכאן אנו למדים, שאדם המרגיש עמל גדול וקושי בעבודת ה', סימן הוא שחסרה לו התודעה של ערך קיום המצוות, ועליו לחזור ולהחזיר בעצמו את ערך המצוות והתורה, כי הם חיינו ואורך ימינו, ולכך הוא נברא, ואז כשיעסוק במצוות מתוך הבנה בערכן, יזכה לעבוד את ה' בחשק ובעונג ושמחה, לקיים את המצוות כראוי.

הנה על הנח

לכל הקוראים הנכבדים, אוהבי הדרוש!

יצא לאור הספר "תבת גמא", כחמשים דרשות לבר מצוה שנדרשו ע"י גדולי ומאורי ישראל בדורות האחרונים, ערוך בטוב טעם.

לרגל ההוצאה מחיר מיוחד לקוראי העלון!

עוד פרטים בפלאפון: 050-4136465, אלון

ד"ת לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
העלון נודב על ידי ידידינו רב פעלים לתורה ולתעודה ר' דוד ניזרי ורעייתו שתחי'

קומי אורי - סיפור לשבת- השבת אבידה לרגל הילולת מרן רבנו האור החיים הקדוש זי"ע

רבנו אור החיים הקדוש היה מקפיד ביותר על הכנסת אורחים, והנה בערב פסח אחד לא הזדמן אורח בעיירה. הרב שלח שליח שימצא בשווקים אורח.

לאחר חיפושים נרחבים גילה השליח אדם העומד בפינת בית הקברות כאשר הוא ממרר בבכי תמרורים. לשאלת השליח ענה האיש שמבקש הוא את נפשו למות. השליח מיהר לרב וסיפר לו על פגישתו.

הרב בכבודו ובעצמו מיהר לעבר בית הקברות, וביקש מהאיש לספר לו את מכאובו, והלה סירב עד שנשבע לו רבנו שיעזור לו בע"ה, אז החל האיש לספר לרב את סיפורו ההגון: "אני פלוני בן פלוני מהעיר סאלי, ועזבתי את ביתי ואת אשתי לצורך המסחר. ובס"ד שם הצלחתי, ולאחר 10 שנים של עבודה קשה ומפרכת, בקשתי לשוב עם כספי אשר חסכתי וליהנות את משפחתי לאחר שנים ארוכות של פרידה. החלפתי את משכורתי באבנים טובים ומרגליות יקרות ערך, והנחתי את הכל בתוך תיבת ברזל קטנה, ונכנסתי אל האניה בדרכי הביתה חזרה. והנה כשהגענו היום למחוז חפצי, בירדתי מן האניה פתאום נכשלתי במדרגה ונפל הארגז ובו כל עמלי, ועוד נעל אחת מרגלי, למצולות הים, ודעתי נטרפה עלי. רציתי לקפוץ לתוך הים גם אני, כי טוב מותי מחיי. אבל האנשים מנעו אותי מזה, ועתה הן אני נשארתי בין רגע חסר כל... והתחיל בבכי מר מאוד.

הרב נבהל מאוד היות וכבר נשבע לעזור לו מצרתו זו, ותקף נשא את עיניו לשמים ברטט גדול, ושרתה עליו רוח ה', ואמר הרב לאיש: קום בא והראה לי את המקום בו נפל הארגז. תקף הלכו והראה לו האיש את המקום מרחוק על שפת הים. הרב השביע את שר הים על ידי שם המפורש, ומיד צף הארגז על פני הים.

אמר לו הרב: קח רק את השייך לך! מיד שלח האיש את ידו ולקח את הארגז ואת נעלו האבודה, והודה לה' יתברך על שהשיב את אבדתו, בשמחה רבה מאוד. והלכו שניהם יחדיו לביתו של רבנו, לחוג את החג.

האיש סיפר לרב את כל קורותיו מיום שבא בברית עם אשתו החביבה עליו כנפשו. אך לא ארכו הימים וירד מעושרו מטה מטה, ומחמת כן נאלץ לעזוב את אשתו למדינת הים כדי ליצור ממון מחדש. ואכן ברוך ה' הצליח. אך לשמחה מה זאת עושה, אחר אשר לא שמע מאשתו מאז ולא קיבל מכתב לדעת מה שלומה, ואינו יודע כעת את מקומה בעיר הזו. ואמר לרב את שמה ואת שם אחיה.

כששמע הרב את שמה, תקף נודע לו שזו היא פלונית בת פלונית אשר עוזרת בביתו של הרב. אשה צנועה, נאה במעשיה, אשה שנשארה עגונה עד עתה ולא ידעו אחר עקבות בעלה שהלך למדינת הים. ואמר נקרא לנערה ונשאל את פיה. וכשפגשו האיש באשתו מיד נפלו כמתים מרוב שמחה וחדוה, וכמעט פרחו נשמתם.

הרב ראה כי יד ה' בדבר ואז אמר לאורחו, הנה אשתך קחנה ולך לשלום, אך תישארו להיות האורחים שלי עד אחרי החג, כי משמים עשוני שליח על זה. ועל זה אמרו רבותינו "מצוה גוררת מצוה". אני חיזרתי על מצות הכנסת אורחים ונגלגלה על ידי גם מצוה כפולה זו של השבת אבידה!

משפטי אמת

הכותב: הדיין, הרה"ג ר' אברהם שיראזי שליט"א
נושא: דין הסכם העסקה שאינו כפוף לחוק האזרחי

מצוי הוא, בהסכמים וחוזים אישיים, שכל צד מעלה על הכתב את האינטרסים האישיים שלו, בדרך התחייבות או בדרך תנאי. השאלה שנעסק בה במדור זה, היא, מה יהא דינו של סעיף הנוגד במהותו הנחיה חוקתית, תקנת ציבור וכיו"ב.

מדברי התלמוד, מסכת בבא מציעא, (דף צד.), עולה קביעה הלכתית המרחיבה את גבולות התנאי, לפיה, המתנה תנאי בענייני ממון, במהלך הסכם ההתקשרות, על אף שהתנאי נוגד את דין התורה ביחס לממון האמור, עם כל זאת, תנאו קיים. הנימוק לזה, מובא ברש"י קידושין, (דף יט.), לפיו, הואיל ותביעת ממון ניתנת למחילה, שהרי, זכותו של התובע למחול על ממונו, דין הוא שיהא תנאי הממון קיים, שהרי הצד שכנגד מאשר אותו ומסכים לו ועל דעתו הוא כורת את העסקה.

מאידך גיסא, כשאנו פונים לדיני חוזים והסכמים ע"פ המחוקק האזרחי, ישנן הנחיות חוקתיות, לפיהן, לא כל תנאי הינו בר קיום, במידה והוא סותר עיקרון חוקתי מסוים. לפ"ז, כאשר הצד האחד מתנה תנאי שכזה, דין התנאי להידחות ואין ליישמו. לדוגמא: כאשר מדובר בדיני עבודה וביחסי עובד – מעביד, אוסר החוק על המעביד לנסח הסכם הפוגע בזכויותיו המהותיות של העובד, וכגון: אי מתן פיצויים, פגיעה בזכויות מהותיות אחרות וכיו"ב. זכויות אלו וכדוגמתן, נחשבות זכויות יסוד שאלל למעביד לפגוע בהן.

אם נלך אחר הסברא, הנראה הוא, שאין מקום לילך לפי הנחיה זו, שכן, העובד הסכים לתנאי המגביל, ועל דעתו הוא ניא את לעבוד. כשם שחתם והסכים לאותו התנאי, כך יכול היה הוא לסרב ולא לחתום ולא להיות מועסק בכפוף לאותו התנאי. הנחת יסוד זו, תואמת את דברי התלמוד המובאים לעיל, השזורים להלכה במספר הלכות ברמב"ם ובשלחן ערוך.

מאידך, יש בהנחיית החוק משום תקנת העובדים בשוק העבודה, כדי שהמעבידים לא ינצלום ולא יעשקום. כך שלאור הבחנה זו, יש מקום לבטל תנאים מגבילים שכאלו, אף מכח ההלכה. צד נוסף שניתן להעלות, הוא, שאם אכן דין התלמוד הוא העיקר ויש מקום לקיים תנאים שכאלו, יש לדון במעמדם של דיני העבודה האזרחיים, האם נחשבים הם לחוקי ערכאות של גויים, ואף אם כן, האם יש מקום לקיימם מצד דינא דמלכותא.

ואכן, בפסקי הדין הרבניים, מן לקום המדינה ועד היום, מוצאים אנו פסקי דין חלוקים. אלו, נוטים לקיים הסכמים שכאלו, ואלו נוטים לבטל את החלק בהסכם שסותר את הנחיית המחוקק האזרחי.

באופן אישי, דעתי היא, שיש לבחון כל הסכם והסכם לגופו. לבחון את הרקע להסכם, ההיסטוריה שהביאה לידי כריתתו, תנאי העובד באופן כללי והלך רוחו של המעביד באופן כללי גם כן. פעמים שיהא מקום להתערב ולהוציא את החוזה ממשמעותו ופעמים להותירו על כנו.

באחד פסקי הדין שעסקו בזה, שיצא מתחת ידו של הג"ר ישראל יפרח שליט"א, (אב"ד ירושלים), התייחס הרב לעצם העובדא שהואיל והעובד חתם בחתימת ידו על ההסכם, בטרם החל לעבוד, לא יוכל הוא לתבוע תביעות באשר הן שאינן כעולה מגוף לשון ההסכם. כמו כן, יש בחתימת העובד משום ויתור ומחילה על הזכויות שעליהן הוא ויתר. פסק הדין מובא בשורת הדין (ח"ג, עמ' רעו).

בין כך ובין כך, חשוב לציין, כי, התורה הגנה עד מאוד על זכויות הפועלים, בכמה וכמה מישורים. נעסוק בזה, בעזרת השם, במדורים הבאים בעלון זה.

ד"ת בעלון יהיו לרפואת הילדה היקרה והנעימה
ה"ה מרת אָדל לאויאן בת נטלי לאורך ימים ושנות וחיים, אכ"י"ר